

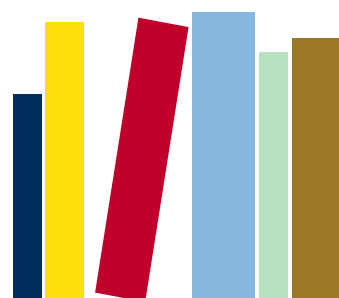
BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR 2024

BOGPANELETS ÅRSRAPPORT

Bogen og litteraturens vilkår 2024
Bogpanelets årsrapport
Publiceret: november 2024
Layout: HSK, Kulturministeriet
Redaktion: asc@kum.dk
www.kum.dk

ISBN (digital): 978-87-7960-173-4
ISBN (tryk): 978-87-7960-174-1

BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR 2024

BOGPANELETS ÅRSRAPPORT

INDHOLD

INTRODUKTION.....	5
DEN DIGITALE UDVIKLING PÅ BOGMARKEDET.....	6
GENRER OG SPROG ER I BEVÆGELSE.....	11
BØRN OG UNGES LÆSNING OG BOGENS DIGITALISERING.....	15

INTRODUKTION

Bogmarkedet har siden årtusindskiftet været igennem store forandringer. Først kom liberaliseringen, som betød afskaffelsen af faste priser på bøger og boghandlermonopolet, og derefter begyndte udgivelsen af digitale bøger at tage fart, som særligt de sidste ti år har præget alle led af bogens kredsløb.

Hele vejen igennem denne udvikling i både rammevilkårene og forbrugeradfærden har man fortsat kunne læse nye bøger af høj kvalitet, år efter år, hvad enten man sluger spændingsromaner på farten eller i liggestolen, nørder digte og tegneserier eller følger med i al den gode skøn- og faglitteratur, danske forfattere har at byde på. Sådan vil det forhåbentlig også være årene fremover.

Kulturministeriets Bogpanel er sat i verden for at følge og dokumentere denne udvikling, bl.a. igennem den årlige statistiske gennemgang af diverse nøgletal på tværs af bogens kredsløb. I år har været et begivenhedsrigt år, hvor der har været en særdeles levende debat om forfatterens løn- og arbejdsvilkår i lyset af de nye streamingaktørers afregningsmodeller, og bl.a. dét resulterede i, at kulturministeren nedsatte en Arbejdsgruppe for litteratur i maj 2024, som har fået til opgave at komme med input til en handlingsplan for litteratur.

Motiveret af det store behov for mere systematisk viden om, hvordan den digitale bogøkonomi påvirker forfattere og litteraturens vilkår, har Bogpanelet sat gang i en undersøgelse af netop forfatteres løn- og arbejdsvilkår på det digitale bogmarked, som udkommer i første kvartal af 2025.

I mellemtiden præsenterer Bogpanelet her årsrapporten for 2024, Bogen og litteraturens vilkår 2024. Som noget nyt har årsrapporten i år i højere grad udvalgt statistikker om bl.a. produktion af titler, udlån på biblioteker og danskernes læsevaneer for at belyse nogle af de mest markante udviklingstendenser, som går på tværs af bogmarkedets værdikæde. Hvis man savner den mere nøgterne og kronologiske gennemgang af bogens kredsløb – fra produktion af nye titler til salg, udlån og læsning – kan man orientere sig i appendikset, som indeholder alle de figurer, man hidtil har kunnet finde i Bogpanelets årsrapporter, og mere til.

Bogen og litteraturens vilkår 2024 viser overordnet set, at digitaliseringen fortsætter ufortrødent, men måden det påvirker litteraturen, herunder den oversatte litteratur, tegneserier og faglitteraturen, er uensartet. Til sidst nuancerer årsrapporten billedet af børn og unges læsning ud fra aktuel viden. Årsrapporten viser bl.a., at:

- Produktionen af digitale bøger er stabil, mens salget og brugen af særligt lydbøger fortsat vokser
- Den oversatte litteratur er i vækst, og ny sprogteknologi bebuder store forandringer
- Faglitteraturen har svære vilkår, hvilket branchen er opmærksom på
- Tegneserien er i en spændende udvikling på trods af umiddelbar uforenelighed med digitale formater

DEN DIGITALE UDVIKLING PÅ BOGMARKEDET

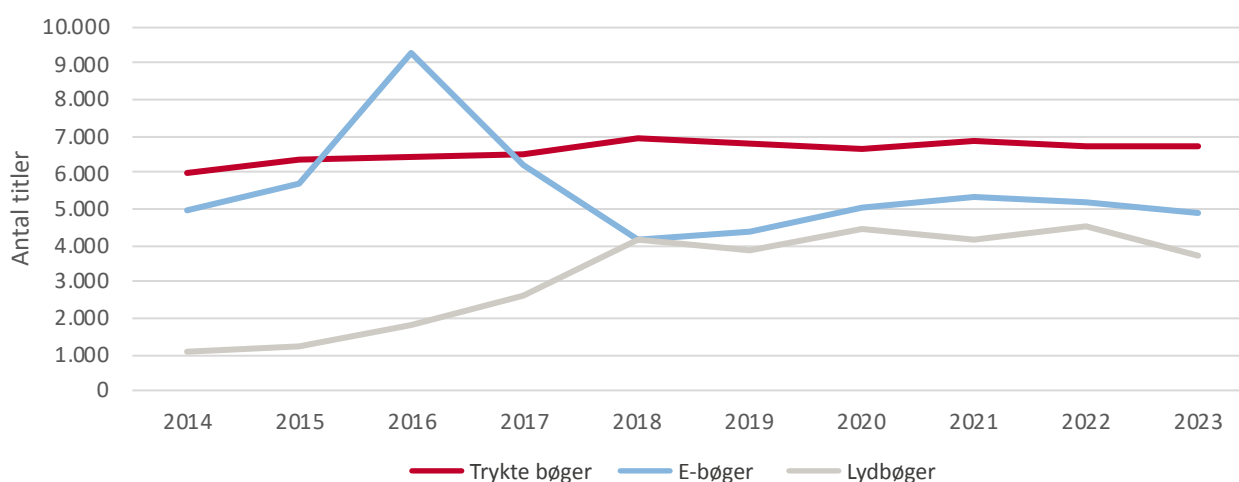
PRODUKTIONEN AF BÅDE DIGITALE OG TRYKTE BØGER ER PRÆGET AF STABILITET

Den årlige produktion af nye fysiske titler har været i vækst fra 2014 til 2018, hvorefter produktionen ser ud til at have fundet et stabilt leje med kun små stigninger og fald årligt. Produktionen af digitale bøger, hvoraf mange vil være de samme titler som årets fysiske udgivelser, havde store årlige stigninger fra 2014 til 2018, hvilket dels skyldtes digitaliseringen af titler med ældre forlæg, som i perioden registreredes som

førsteudgaver, og dels en stigende popularitet af lyd-bøger med indtoget af nye streamingtjenester, herunder den fælleskommunale eReolen.

Også de digitale bøger ser imidlertid ud til at have fundet et stabilt leje siden 2018 med små stigninger og fald i antallet af årlige udgivelser. Dette kan skyldes, at markedet har nået et mætningspunkt. Det kan være udtryk for, at lyd- og e-bøger stadig afhænger primært af produktionen af indhold til fysiske bøger, der parallelt udgives i digitale formater.

FIGUR 1. FØRSTEUDGAVER AF TRYKTE BØGER, E-BØGER OG LYDBØGER.

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Det debatteres imidlertid aktuelt, hvorvidt streamingtjenester i nær fremtid vil indtage en mere toneangivende rolle i det danske bogmarked, både i forhold til produktion og salg af ny litteratur. Der er en bekymring for, hvordan det vil påvirke litteraturen – og forfatterne og forlagene bag – når streamingtjenesterne, som har adgang til at bestemme, hvilken litteratur læserne præsenteres for på deres platforme, udgiver og markedsfører flere og flere af deres egne originaler. Selvom det ikke er alle streamingtjenester, der satser på produktionen af egne titler, kan udviklingen gøre den digitale bogproduktion mindre afhængig af den fysiske bogproduktion, og man vil formentlig se en stadig større årlig produktion af digitale titler. Det skal dog bemærkes, at langt fra alle disse originals registreres i Nationalbibliografien, og de vil derfor ikke alle fremgå af statistikken. Produktionen af digitale udgivelser – og særligt lydbøger – må derfor forventes at være højere, end figur 1 viser.

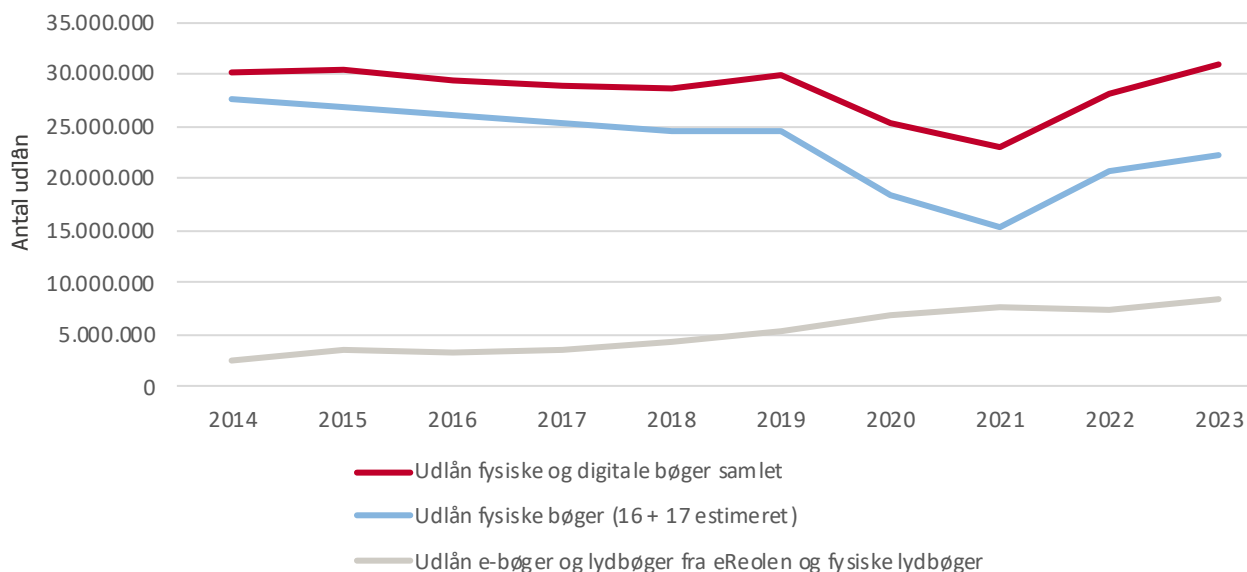
BÅDE FORLAGENES DIGITALE SALG OG FOLKEBIBLIOTEKERNES DIGITALE UDLÅN STIGER

Forlagernes digitale salg er fortsat stigende, selvom produktionen af nye digitale titler ser ud til at have fundet et stabilt leje. De sidste ti år er det digitale salgs andel af forlagernes omsætning steget fra 14 % til 39 % (jf. figur 3.1 i bilag med dokumentation). Udviklingen har været særligt stærk inden for læremidler, hvor over halvdelen (56 %) af salget er digitalt (jf. figur 3.8 i bilag med dokumentation), hvilket bl.a. skyldes, at man i Danmark har satsset markant på digitalisering af undervisningen de sidste ti år. Staten anvendte f.eks. 325 mio. kr. i perioden 2012-2017 til medfinansiering af kommunernes indkøb af digitale læremidler, hvor kommunerne kunne få dækket 50 % af deres udgifter.

Det skønlitterære salg bliver imidlertid også mere og mere digitalt, og her er andelen steget med 33 procentpoint (fra 12 % i 2014 til 44 % i 2023), så det næsten udgør halvdelen af salget (jf. figur 3.5 i bilag med dokumentation). Dette omfatter kun forlagenes salg, og det samlede digitale salg af skønlitteratur kan dermed være noget højere, hvis man medregner streaming-tjenesternes og selvudgiverens egne titler.

Den digitale udvikling afspejles også i de markante stigninger i folkebibliotekernes udlån af lydbøger og e-bøger, som er tredoblet fra ca. 2,6 mio. udlån i 2014 til ca. 8,5 mio. udlån i 2023. Denne udvikling er stærkt medvirkende til, at folkebibliotekernes samlede udlån er på sit højeste siden 2014 (figur 2). Selvom de fysiske udlån også stiger i år, er folkebibliotekernes bestand af fysiske bøger faldet (jf. figur 4.2 i bilag med dokumentation).

FIGUR 2. UDLÅN AF FYSISKE OG DIGITALE BØGER PÅ FOLKEBIBLIOTEKER.

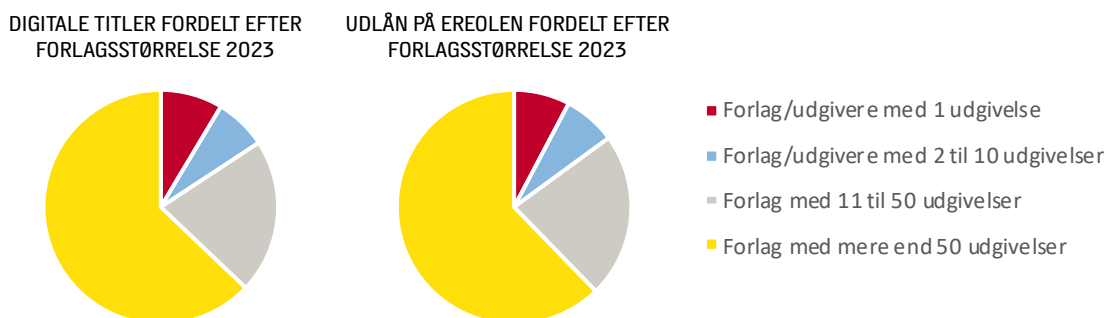

Kilde: Danmarks Statistik (BIB1) og eReolens månedsstatistik

Bogpanelet har for første gang fordelt udlån på eReolen og folkebibliotekerne efter forlagets størrelse, målt på antal udgivne titler, og her viser det sig, at selvudgivere

og små forlags digitale udgivelser gennemsnitligt har samme udlånstal som mellemstore og store forlags digitale udgivelser (både e-bøger og lydbøger). (Figur 3).

FIGUR 3. UDLÅN PÅ EREOLEN FORDELT EFTER FORLAGETS/UDGIVERENS STØRRELSE.

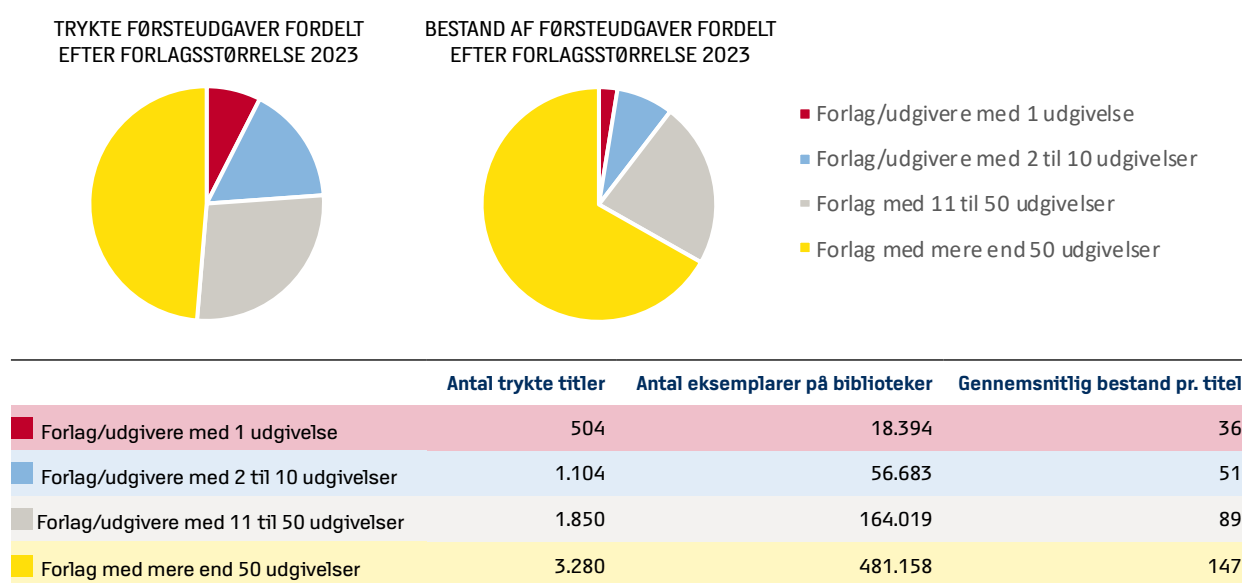
	Antal digitale titler	Antal udlån	Gennemsnitlig antal udlån pr. titel
Forlag/udgivere med 1 udgivelse	630	36.389	58
Forlag/udgivere med 2 til 10 udgivelser	526	34.043	68
Forlag/udgivere med 11 til 50 udgivelser	1.567	107.269	65
Forlag med mere end 50 udgivelser	4.616	293.288	64

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Dette står i kontrast til bestanden af fysiske bøger på bibliotekerne, hvor den gennemsnitlige bestand pr. titel er noget større for de store forlag, end den er for mindre forlag. (figur 4). Dette kunne tyde på, at mindre forlag har lettere ved at få deres bøger på eReolen end ud på folkebibliotekernes hylder, og at eReolen laver et formidlingsarbejde, der tilgodeser forskellige forlagsstørrelser. En anden mulig årsag kunne være, at de store forlag satser mere på billedbøger (jf. figur 2.5 i bilag

med dokumentation), som indkøbes meget af bibliotekerne (jf. figur 4.8 i bilag med dokumentation) og må formodes at blive udgivet mindre til lydbog, eller at bestsellerbøger, som de større forlag oftere står bag, kan have en holdback-periode, hvor en bog først kommer på eReolen nogle måneder efter den fysiske udgivelse og dermed indkøbes i flere fysiske eksemplarer til folkebibliotekerne.

FIGUR 4. BESTAND AF TRYKTE FØRSTEUDGAVER FORDELT EFTER FORLAGETS/UDGIVERENS STØRRELSE.

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

FLERE FORBRUGER LITTERATUR, MEN FÆRRE LÆSER FYSISKE BØGER

Læserne som slutbrugere spiller en stor rolle” rettes til ”Læserne spiller som slutbrugere en stor rolle. I forhold til 2018, hvor Kantar Media Index Danmark/Gallup begyndte at spørge ind til danskernes brug af lydbøger, svarer over dobbelt så mange i 2023, at de bruger lydbøger minimum én gang ugentligt (fra ca. 9 % til ca. 19 % af respondenterne, jf. figur 5.23 i bilag med dokumentation). Samtidig læste danskere mindre hyppigt skønlitteratur i 2014 (ca. 39 %) end i 2023 (ca. 35 %), men mængden af personer, der slet ikke læser skønlitteratur, er nogenlunde stabil (ca. 17 % i både 2014 og 2023 jf. figur 5.5 i bilag med dokumentation). Det er overordnet set den samme tendens, man ser for faglitteratur.

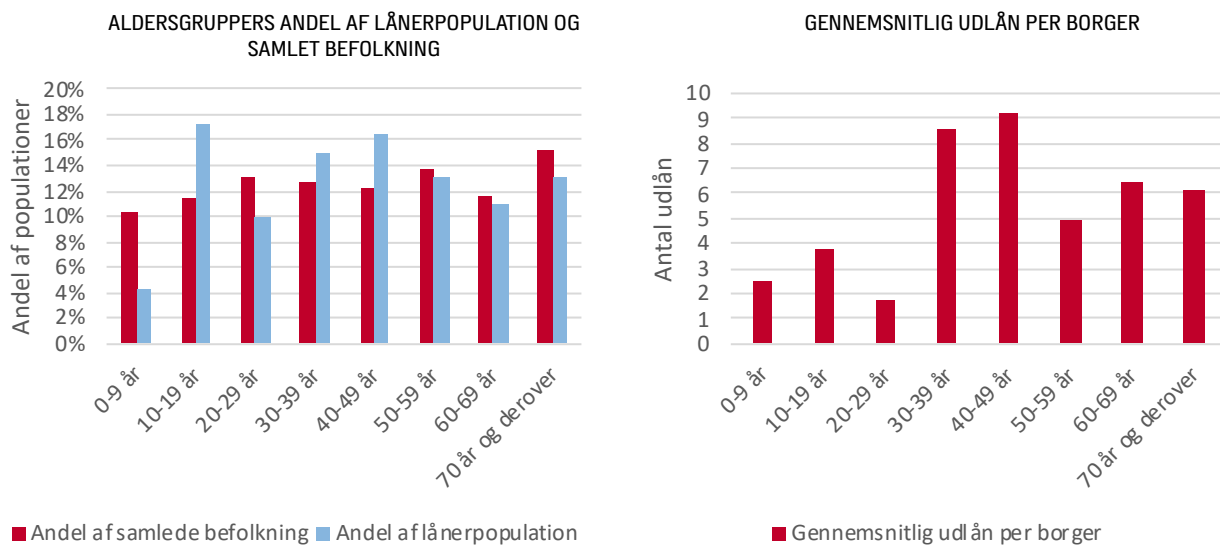
Bogpanelets specialrapport om læsning i forandring fra 2023, som Jakob Ørmen udarbejdede, viser, at der demografisk kan være forskel på læserne, idet købere af trykte bøger primært findes blandt de højest uddannede, imens brugere af streamingtjenesterne i højere grad går tværs af uddannelsesniveauer. Dette afspejles også i Kantar Media Index Danmark/Gallup årlige

spørgeskema, hvor hyppige brugere af lydbøger er mere ligeligt fordelt på uddannelsesniveauer (bl.a. gymnasial, videregående og erhvervsuddannelser) end hyppigere læsere af skønlitteratur (jf. figur 5.11 og 5.29 i bilag med dokumentation). I Bogpanelets specialrapport om læsning i forandring tolkes dette som indikation på, at digitale bøger og streaming kan styrke læselysten blandt dem, der normalt ikke køber bøger.

30-49-årige er den aldersgruppe, der er det mest aktive lyttere af lydbøger, imens den ældre generation (60 eller derover) er dem, der hyppigst læser skønlitteratur (jf. figur 5.26 og figur 5.8 i bilag med dokumentation).

Aldersgruppen 30-49 år er også dem, der låner flest både digitale og fysiske bøger, både i forhold til hvor mange lånere der er, og hvor mange både digitale og fysiske bøger den enkelte låner (figur 5). Det kan skyldes, at der er mange børnefamilier, der bruger de fysiske biblioteker og låner bøger til børnene der, hvilket også ses i den store billedbogsbestand på bibliotekerne, og i forhold til de digitale lån er det en alder, hvor en travl hverdag med børn og karriere kan gøre lydbogen til den eneste realistiske adgang til bogen.

FIGUR 5. ALDERSGRUPPERS ANDEL AF LÅNERBEFOLKNINGEN OG DEN SAMLEDE BEFOLKNING SAMT GENNEMSNITLIG ANTAL UDLÅN PER BORGER INDEN FOR ALDERSGRUPPEN.

Alder	Andel af samlet befolkning	Andel af lånerpopulation	Gennemsnitlig antal udlån per borger
0-9 år	10,4%	4,3%	2,5
10-19 år	11,3%	17,2%	3,8
20-29 år	13,2%	9,9%	1,8
30-39 år	12,7%	14,9%	8,6
40-49 år	12,1%	16,4%	9,2
50-59 år	13,6%	13,1%	4,9
60-69 år	11,6%	11,0%	6,4
70 år og derover	15,1%	13,1%	6,1

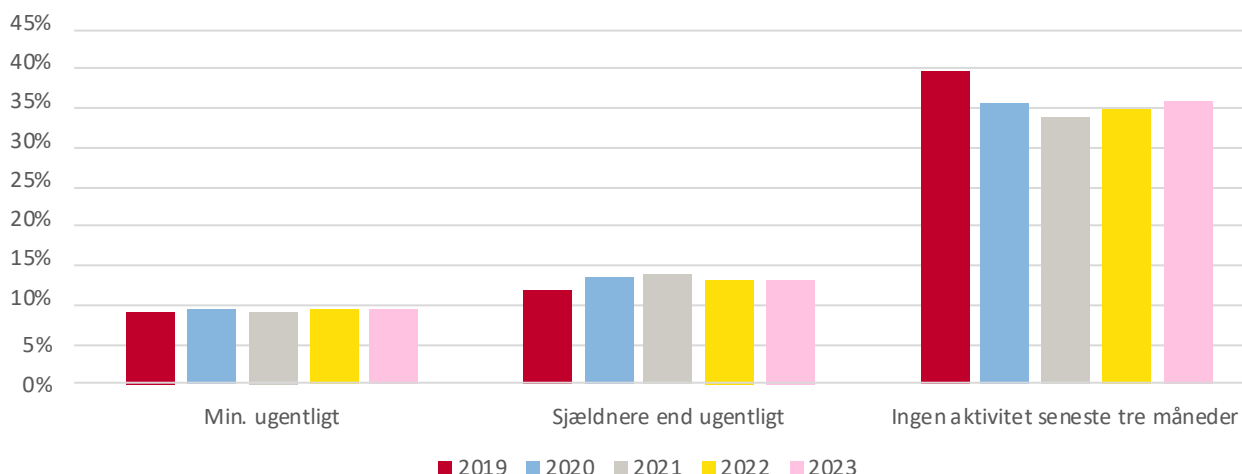
Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

KANNIBALISERING ELLER UDVIDELSE AF BOGMARKEDET

Alt dette taler ind i diskussionen om, hvorvidt lyd-bøger og e-bøger, som langt overvejende sælges via streamingtjenester, kannibaliserer eller udvider bog-

markedet. Når Danmarks Statistik i den årlige Kulturvaneundersøgelse spørger ind til læsning eller lytning af skønlitteratur, tegnes der et billede af en samlet set større brug af skønlitteratur over en femårsperiode, som særligt skyldes en stigning fra 2019 til 2020 (figur 6).

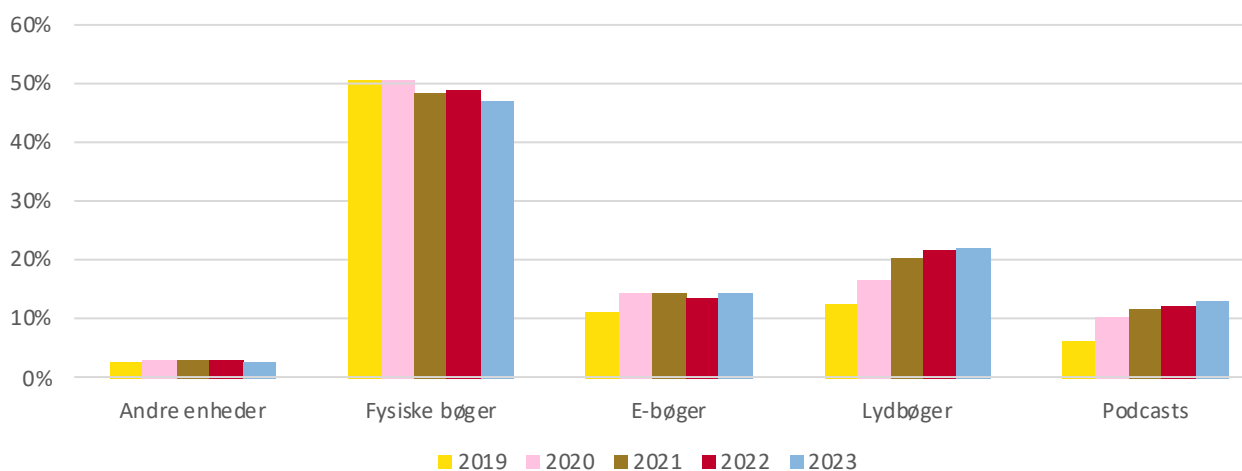
FIGUR 6. HAR LÆST ELLER LYTTET TIL SKØNLITTERÆRE BØGER

Kilde. Danmarks Statistik (BIB1) og eReolens månedsstatistik

Men færre svarer også, at de læser fysiske bøger (figur 7), hvorfor den øgede litteraturbrug sandsynligvis kan tilskrives lydbogen.

FIGUR 7. GENNEM HVILKE FORMATER LÆSER ELLER LYTTET DU TIL SKØNLITTERATUR?

Kilde. Danmarks Statistik, KVVHYP01

Selvom man godt kan konkludere, at den fysiske bog både sælges mindre (jf. figur 3.1 i bilag med dokumentation), bibliotekernes fysiske bestand er faldende (jf. figur 4.2 i bilag med dokumentation), og at papirbogen læses i mindre omfang (jf. figur 5.5 i bilag med dokumentation) i dag end for 10 år siden, kan man imidlertid ikke ud fra de foreliggende data konkludere, at lydbogen fjerner læsere fra den fysiske bog og

gør dem til lydbogsbrugere i stedet, bl.a. fordi der ikke er spurgt til konkurrencen fra andre medier såsom tv, podcasts og sociale medier. Den nysgerrige læser vil også kunne undersøge bestsellerlister fra boghandlere, eReolen og streamingtjenester, hvor man vil kunne se, at forskellige typer litteratur klarer sig, ja, forskelligt.

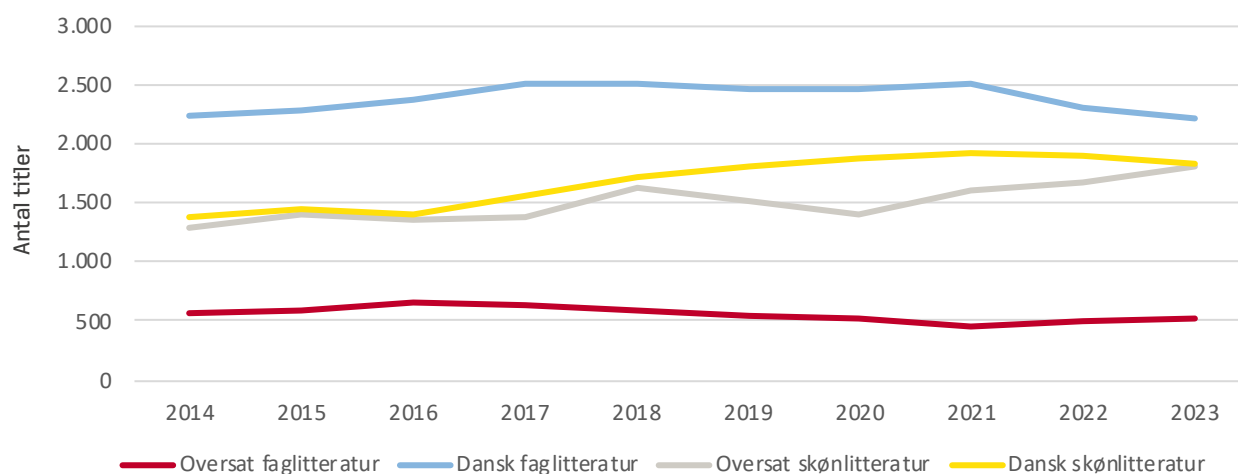
GENRER OG SPROG ER I BEVÆGELSE

DEN OVERSATTE LITTERATUR ER I VÆKST, OG SPROGTEKNOLOGI KAN SKABE STORE FORANDRINGER

Efter en årrække siden 2017, hvor udbuddet af dansk-skrevet skønlitteratur har været højere end af over-

sat skønlitteratur, er forskellene udlignet i 2023 (figur 8). Det blev således udgivet ca. 30 % flere oversatte titler i 2023 (1825 titler) end i 2020 (1399 titler).

FIGUR 8. KOMMERCIELLE TRYKTE FØRSTEUDGAVER, ORIGINALE DANSKE TITLER OG OVERSATTE TITLER.

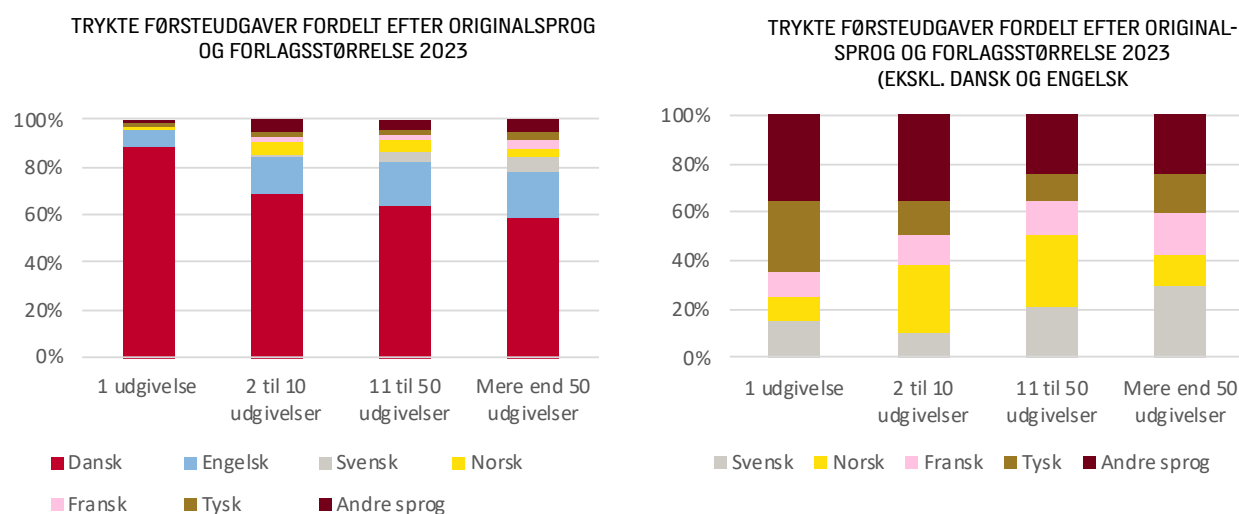

Kilde. DBC, udtræk til Bogpanelet.

Bogpanelets rapport om vilkårene for oversat litteratur fra december 2022, som Johanne Gormsen Schmidt stod bag, forklarer en del af væksten i ny oversat skønlitteratur med, at der siden 2015 bl.a. er flere og flere små og mellemstore forlag, der satser på den

anmelderbårne oversatte litteratur. Ser man på tværs af genrer, er det dog fortsat de store forlag – målt på antal udgivelser – der udgiver flest oversatte titler (figur 9).

FIGUR 9. TRYKTE FØRSTEUDGAVER FORDELT EFTER ORIGINALSPROG OG FORLAGETS/UDGIVERENS STØRRELSE

Sprog	1 udgivelse	2 til 10 udgivelser	11 til 50 udgivelser	Mere end 50 udgivelser
Dansk	380	673	1.134	1.852
Engelsk	27	150	350	624
Svensk	3	16	67	204
Norsk	2	44	89	93
Fransk	2	20	43	124
Tysk	6	21	37	108
Andre sprog	7	56	73	172
I ALT	427	980	1.793	3.177

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

De største forlag udgiver mere tysk og fransk, både i totale tal og forholdsmæssigt, imens f.eks. andre romanske, slaviske eller sydøstasiatiske sprog fylder forholdsmæssigt mere for forlag/udgivere med to til 10 udgivelser. Tallene kan f.eks. være udtryk for, at mindre forlag udmærker sig med en særlig profil inden for – i en dansk kontekst – mindre sprogområder, hvor der ikke er den samme konkurrence fra større forlag omkring rettighedsindkøbet. Ofte vil det være de såkaldte små kvalitetsforlag, der satser på denne litteratur (se Bogpanelets specialrapport af Lars Handesten om forandringer i forlagsbranchen for en nærmere definition).

I de kommende år er det ikke usandsynligt, at væksten i ny oversat litteratur vil tage til på grund af udviklingen inden for generativ kunstig intelligens. I en undersøgelse fra april 2024 af den engelske fagforening for forfattere, illustratører og oversættere, The Society of Authors, svarede 37 % af de adspurgte oversættere, at de i nogen grad havde brugt generativ kunstig intelligens i deres arbejde.

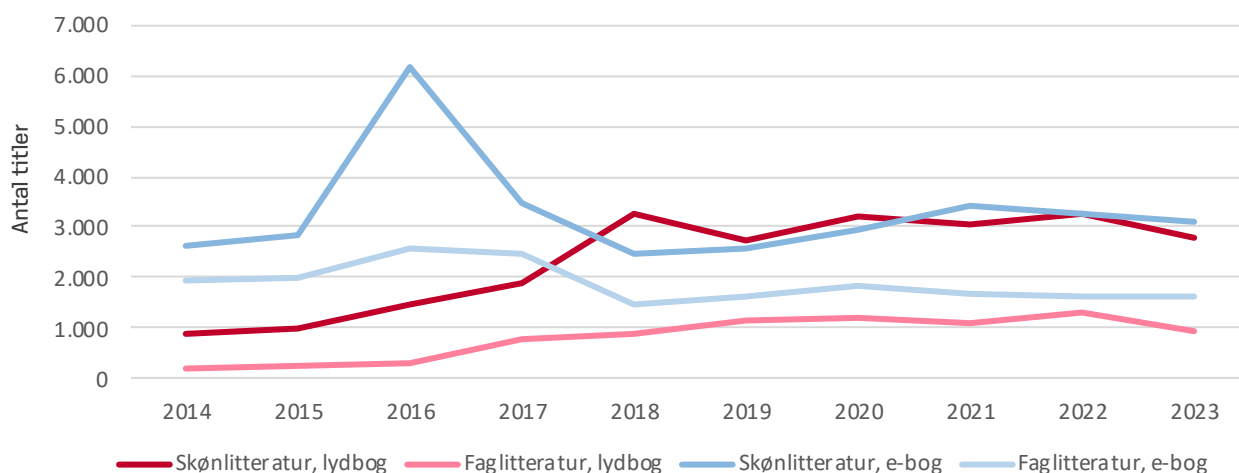
Stigningen i oversat litteratur er imidlertid ikke slået igennem for faglitteratur, hvor produktionen på nær et par mindre udsving de sidste 10 år har ligget omkring 500 nye titler årligt. Det er et væsentligt lavere tal end for danskskrevet faglitteratur, og det er medvirkende til, at der samlet set udgives færre nye faglitterære titler end skønlitterære. Hvis man dykker ned i tallene omkring faglitteraturen (se figur 1.3 i bilag med dokumentation), vil man se, at den engelske faglitteratur oversættes mindre over årene, imens der er en stigning i faglitterære udgivelser oversat fra andre sprog. Bogpanelets specialrapport om oversat litteratur angiver som mulig forklaring, at danskere ofte vil læse engelske fagbøger på originalsproget, hvis ikke der f.eks. udgives en oversættelse simultant, og at forlag i stedet satser på at finde f.eks. italienske, franske eller tyske værker, der endnu ikke er oversat til engelsk.

FAGLITTERATURENS UDFORDRINGER

Faglitteratur har svære vilkår generelt. Produktionen af nye danskskrevne fagbøger er de sidste to år faldet med ca. 12 %, og antallet af nye titler i 2023 er derfor på omtrent samme niveau som i 2014 (figur 1.2). Faglitteraturen har generelt ikke lige så meget gennemslagskraft på digitale formater, hvorfor der udgives

væsentligt færre fagbøger end skønlitterære titler som både lydbog og e-bog (figur 10). Det kan bl.a. skyldes, at det teknisk er vanskeligere at udgive en illustreret bog digitalt, at det er svært at slå op i en lydbog, og at bøger med en narrativ struktur egner sig bedre til lydbøger.

FIGUR 10. DIGITALE UDGIVELSER FORDELT PÅ SKØN- OG FAGLITTERATUR

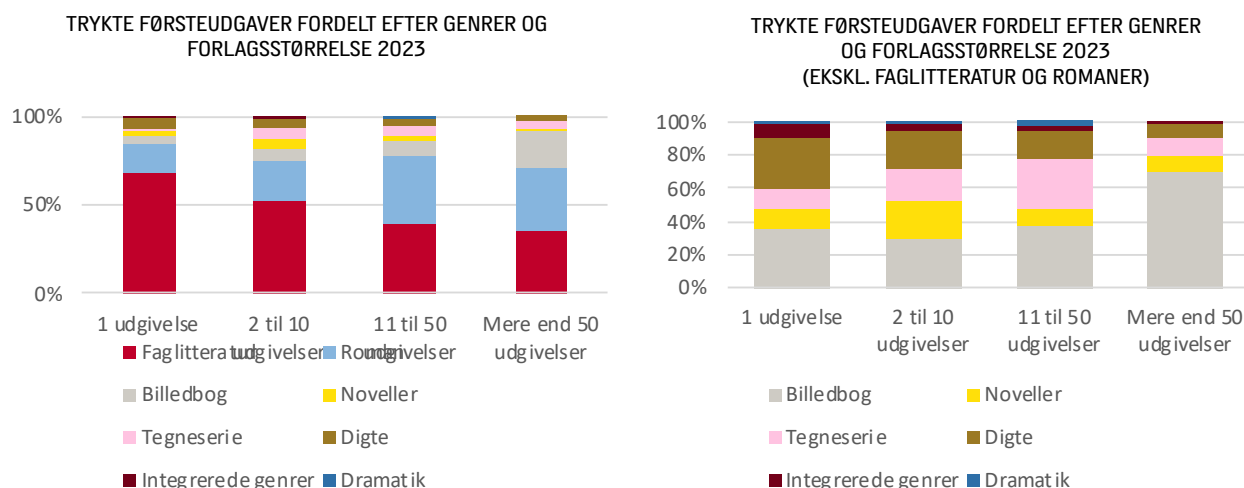

Kilde. DBC, udtræk til Bogpanelet.

De sidste ti år er faglitteraturens andel af forlagenes omsætning også faldet med næsten 10 procentpoint, ligesom digitalt salg kun udgør 13 % af omsætningen inden for faglitteratur (jf. figur 3.3 og 3.6 i bilag med dokumentation). Bibliotekerne indkøber også færre eksemplarer pr. titel end af bl.a. romaner og tegneserier/billedbøger (jf. figur 4.8 i bilag med dokumentation).

Selvudgivere og mindre forlag står for en forholds-mæssig stor andel af den trykte faglitteratur (figur 11), og her er bogen ikke nødvendigvis skrevet med henblik på et større kommercielt salg. Det kan være en forklaring på, at den enkelte fagbog indkøbes i færre eksemplarer og fylder mindre salgsmæssigt, selvom der udkommer mange titler.

FIGUR 11. TRYKTE FØRSTEUDGAVER FORDELT EFTER GENRE OG FORLAGETS/UDGIVERENS STØRRELSE

Genre	1 udgivelse	2 til 10 udgivelser	11 til 50 udgivelser	Mere end 50 udgivelser
Faglitteratur	341	579	737	1.177
Roman	83	243	702	1.151
Billedbog	28	83	150	675
Noveller	10	63	46	76
Tegneserie	10	58	124	108
Digte	24	63	68	85
Integrerede genrer	7	12	12	7
Dramatik	1	3	11	1
I ALT	504	1.104	1.850	3.280

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

TEGNE SERIEN UDVIKLER SIG

Produktionen af nye trykte tegneserier er vokset hurtigere end andre genrer de sidste 10 år, og bibliotekerne indkøber også flere eksemplarer pr. titel i dag end for 10 år siden (se figur 1.4 og 4.8 i bilag med dokumentation). Genren indeholder alt fra grafiske romaner til vittighedstegninger og læses af både børn og voksne. Væksten i tegneseriegenren er bemærkelsesværdig, da den er vokset, samtidig med at efterspørgslen på digitale formater har været stigende, og på trods af at tegneserier selvsagt egner sig dårligere til digitale formater og særligt lydbogsformatet.

Populariteten kan skyldes, at der i underholdningsbranchen er stort fokus på udviklingen af universer, hvor fortællinger versioneres til andre medier, og her har tegneserien en lang historie inden for world building. Som man kan læse i Dansk Tegneserieråds statusrapport og handlingsplan fra oktober 2024, er der et rigt og

levende tegneseriemiljø i Danmark, som er med til udvikle kunstarten og udgive tegneserier af høj kvalitet, bl.a. hjulpet på vej af en stadig voksende talentmasse som følge af professionsbacheloren i grafisk fortælling, Animation Workshop.

Udviklingen kan vise sig at være en ikke uvæsentlig komponent i at imødegå den læsekrise blandt børn og unge, der italesættes i bogbranchen. Undersøgelsen Børn og unges læsning fra henholdsvis 2017 og 2021, som Tænketaenken Fremtidens Biblioteker gennemførte sammen med Center for Anvendt Skoleforskning, viser f.eks., at tegneserier læses mere i 2021, end de gjorde i 2017, og at de fra 6. klasse og frem kun overgås af faglitteratur i popularitet. Et pilotprojekt af Dansk Forfatterforening, 1 år med tegneserier, viste desuden, at læselysten øges på mellemtrinnet, når tegneserier bruges i skolens undervisning, og at det kan motivere elever, der normalt ikke læser meget, fx drenge.

BØRN OG UNGES LÆSNING OG BOGENS DIGITALISERING

Børn og unges læsning er under forandring, og det er et stærkt debatteret område, hvor særligt den øgede brug af skærm har rejst bekymring for børn og unges evne og lyst til at læse, lære og fordybe sig. Ligesom for de øvrige aldersgrupper er hyppigheden for læsning af skønlitteratur og faglitteratur generelt faldende blandt de 12-19-årige, imens brugen af lydbøger og e-bøger er stigende de seneste år (jf. figur 5.8, 5.26 og 5.35 i bilag med dokumentation).

Et litteraturreview, Henriette Romme Lund lavede for Bogpanelet i april 2024, viser, at forskningen ikke er entydig omkring fordele og ulemper ved anvendelse af digitale formater til læsning, da anvendelsen af digitale medier og formater både kan understøtte og udfordre læseforståelsen. Ifølge forskningen afhænger udbyttet i høj grad af den anvendte læsestrategi snarere end formatet alene.

I 2023 har der dog været et relativt stort fald i både brugen af lydbøger og e-bøger for de 12-19-årige sammenlignet med 2022. For lydbøger er hyppige brugere i aldersgruppen faldet fra ca. 19 % til ca. 13 % og for hyppige brugere af e-bøger i aldersgruppen er faldet ca. 20 % til 17 % (figur 5.26 og 5.35 i bilag med dokumentation). Det er en tendens, som ikke kan genfindes hos de øvrige aldersgrupper. Det er svært at placere årsagen til dette fald, men andelen af 12-19-årige respondenter, som svarer, at de læser skøn- eller faglitteratur ugentligt eller hyppigere, har stort set ikke ændret sig. Konkurrence fra andre medier som fx podcasts kunne spille en rolle.

Kulturvaneundersøgelsen tager udgangspunkt i aldersgruppen 12-19 år. Børn under 12 år er ikke repræsenteret i Kulturvaneundersøgelsen, hvorfor der mangler et kontinuerligt datasæt over den yngre gruppes læsevaner.

Bogpanelets temarapport om børn og unges læsekultur fra april 2024, som er udarbejdet af Will & Agency, giver imidlertid et dybere indblik i den yngre aldersgruppes læsekultur med udgangspunkt i de unges eget perspektiv. Rapporten viser bl.a., at forbedring af læsefærdigheder og konkurrencen om at få et højere og højere lixtal er en drivkraft for læselyst i indskoling, imens pligt begynder at fylde mere på mellemtrinnet, og det særligt er fællesskaberne med venner, der er afgørende for, om læsningen prioriteres i udskoling. Her er de unge bl.a. aktive på BookTok, et socialt medie-fænomen på TikTok, som er særligt populært blandt de 15-18-årige. Rapporten peger på et potentiale i at øge læselysten hos den ældste målgruppe, de 15-18-årige, som har en positiv forståelse af læsning og et ønske om at læse mere skønlitteratur.

Både denne og Henriette Romme Lunds rapport viser, at de unge stadig forbinder læsning med bøger og papir, og at børn og unge stadig foretrækker papirbogen, når det kommer til længere skønlitterære tekster, da den bedst giver ro til fordybelse.

KONTAKT BOGPANELETS SEKRETARIAT:
EMAIL: ASC@KUM.DK
WWW.KUM.DK

ISBN (DIGITAL): 978-87-7960-173-4
ISBN (TRYK): 978-87-7960-174-1